

การจัดการคุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง

ส่วนแผนงานและประมวผล กองจัดการคุณภาพน้ำ

จากปัญหาน้ำเน่าเสียในแม่น้ำปากพนังและอ่าวปากพนัง ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการระบายน้ำเสียจากพื้นที่ชุมชนในเขตอำเภอชะอวด อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอหัวไทร และอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังแสดงในรูปที่ 1 ภายใต้แผนพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. 2565 - 2570 ได้กำหนดเป้าหมายฟื้นฟูคุณภาพน้ำแม่น้ำปากพนังให้เป็นไปตามประเภทการใช้ประโยชน์ที่กำหนด¹ กรมควบคุมมลพิษ ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาสิ่งแวดล้อมโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จึงได้จัดทำแนวทางการจัดการคุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยประกอบด้วย 5 มาตรการ ดังนี้

รูปที่ 1 แผนที่คุณภาพน้ำแม่น้ำปากพนัง

มาตรการที่ 1 ป้องกัน ควบคุม กำกับดูแล และบังคับใช้กฎหมาย

1. สำรวจและจัดทำฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษ
2. ส่งเสริมให้มีการติดตั้งถังดักไขมันให้กับชุมชนริมน้ำ และสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา
3. ให้คำแนะนำสถานประกอบการในการจัดการน้ำเสีย

¹ ตามประกาศกรมควบคุมมลพิษ เรื่อง กำหนดประเภทของแหล่งน้ำในแม่น้ำปากพนัง ได้กำหนดให้แม่น้ำปากพนังเป็นแหล่งน้ำ ประเภทที่ 3 สามารถใช้ประโยชน์ในการอุปโภคบริโภคผ่านการฆ่าเชื้อโรคตามปกติ และการปรับปรุงคุณภาพน้ำทั่วไปก่อน และการเกษตร

4. เพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุม กำกับ และบังคับใช้กฎหมายกับแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำ โดยให้คำแนะนำแหล่งกำเนิดมลพิษ เช่น โรงงานอุตสาหกรรม ท่าเทียบเรือประมง โรงพยาบาล โรงแรม ตลาดสด ให้มีการจัดการน้ำเสียและควบคุมการระบายน้ำทิ้งให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด รวมทั้งกำกับ ตรวจสอบ และบังคับใช้กฎหมายกับแหล่งกำเนิดมลพิษ

มาตรการที่ 2 ลดการระบายน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำ

1. ก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนเพิ่มเติม จำนวน 3 แห่ง คือ บริเวณเทศบาลเมืองปากพอง เทศบาลตำบลชะอวด และเทศบาลตำบลเชียรใหญ่

2. เพิ่มประสิทธิภาพระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนที่มีอยู่เดิม โดยการปรับปรุง และขยายแนวท่อรวบรวมน้ำเสีย และปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพในพื้นที่เป้าหมาย 3 แห่ง คือ เทศบาลเมืองปากพอง เทศบาลตำบลชะอวด และเทศบาลตำบลหัวไทร

3. ส่งเสริมให้เกษตรกรดำเนินการตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP) ทั้งในด้านการเพาะปลูก การปุ๋ยสัตว์ และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยการสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ การสนับสนุนให้ฟาร์มสุกรประเภท ข และ ค ปฏิบัติตามมาตรฐานฟาร์มสุกร และส่งเสริมให้มีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรและการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม

มาตรการที่ 3 ติดตามตรวจสอบ และเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ

1. ติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำในแม่น้ำปากพองและคูคลองอย่างต่อเนื่อง ดังแสดงในรูปที่ 2

2. เฝ้าระวังคุณภาพน้ำโดยสถานีตรวจวัดคุณภาพน้ำอัตโนมัติ สำหรับการบริหารจัดการการเปิดประตูระบายน้ำในช่วงฤดูฝน ไม่ให้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำ บริเวณประตูระบายน้ำ อุทกวิทยาประสิทธิ์ หรือบริเวณที่มีปัญหาเหตุอุทกภัยด้านมลพิษทางน้ำ และดำเนินการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และรายงานต่อสาธารณะ

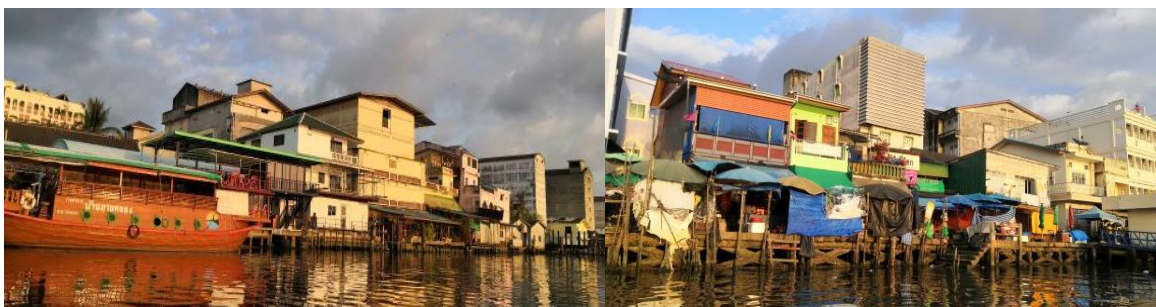
รูปที่ 2 การติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำในแม่น้ำปากพอง

มาตรการที่ 4 ปรับปรุงสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งน้ำ

1. ปรับปรุงและพัฒนาแม่น้ำ คูคลองและพื้นที่โดยรอบให้ใสสะอาด โดยการกำจัดวัชพืช เก็บขยะ และปรับปรุงสภาพแวดล้อม การขุดลอกตะกอนดินเพื่อป้องกันการตื้นเขินและการสะสมมลพิษบริเวณปากแม่น้ำปากพอง ดังแสดงในรูปที่ 3

2. กำหนดมาตรการเปิด - ปิดประตูระบายน้ำเพื่อเพิ่มการไหลเวียนของน้ำ โดยการจัดทำแผนการเปิด - ปิดประตูระบายน้ำและดำเนินการตามแผนที่กำหนด เช่น ประตูระบายน้ำคลองห้อย ประตูระบายน้ำเชียรใหญ่ ประตูระบายน้ำบางไทร ประตูระบายน้ำบางจาก ประตูระบายน้ำสุขุม ประตูระบายน้ำป่ากระวะ และประตูระบายน้ำอุทกวิทยาประสิทธิ์

3. จัดระเบียบสิ่งรุกล้ำลำน้ำ โดยการควบคุม/จัดการสิ่งรุกล้ำลำน้ำที่ติดตั้งโดยไม่ได้รับอนุญาตจากหน่วยงานรับผิดชอบและกีดขวางการระบายน้ำไม่ให้เกิดขวางการระบายน้ำ เพื่อบรรเทาน้ำท่วมและน้ำเสีย

รูปที่ 3 สภาพแวดล้อมบริเวณริมฝั่งแม่น้ำปากพอง

มาตรการที่ 5 สร้างการมีส่วนร่วม และจิตสำนึกให้กับทุกภาคส่วน

1. จัดอบรมเครือข่ายภาคประชาชน เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) และเยาวชน เพื่อให้ตระหนักถึงการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า การจัดการน้ำเสียในบ้านเรือน เช่น การทำถังดักไขมันอย่างง่าย ตลอดจนการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำและการระบายมลพิษจากแหล่งกำเนิด ดังแสดงในรูปที่ 4
2. เสริมสร้างศักยภาพบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการน้ำเสีย

รูปที่ 4 การอบรมเครือข่ายภาคประชาชน เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.)

ทั้งนี้ ได้นำเสนอ (ร่าง) แนวทางการจัดการคุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังต่อคณะกรรมการพัฒนาสิ่งแวดล้อมโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2565 โดยที่ประชุมได้เห็นชอบ (ร่าง) แนวทางการจัดการคุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังตามที่กรมควบคุมมลพิษเสนอ และให้ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการฯ ประสานหน่วยงานเกี่ยวข้องดำเนินการตามแนวทางดังกล่าวต่อไป